

Přírodovědecká fakulta
UNIVERZITY KARLOVY V PRAZE

Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje

**DOPADY JADERNÉ ELEKTRÁRNY DUKOVANY NA KVALITU
ŽIVOTA V SOUSEDNÍCH OBCÍCH (DUKOVANY, ROUCHOVANY,
SLAVĚTICE)**

Výzkumná zpráva

Autoři: Dragounová K., Elster J., Hrbková J., Jindrová V., Kubíček O.,
Rozmanová J., Syrovátková V.

Předmět: Metody terénního výzkumu v SG, LS 2013/2014

OBSAH

1	ÚVOD	2
2	VÝSLEDKY TERÉNNÍHO VÝZKUMU	3
3	ZÁVĚR	11
4	PŘÍLOHY	12
4.1	Rozhovor – přepis.....	12
5	ZDROJE	14
5.1	Internetové zdroje	14

1 ÚVOD

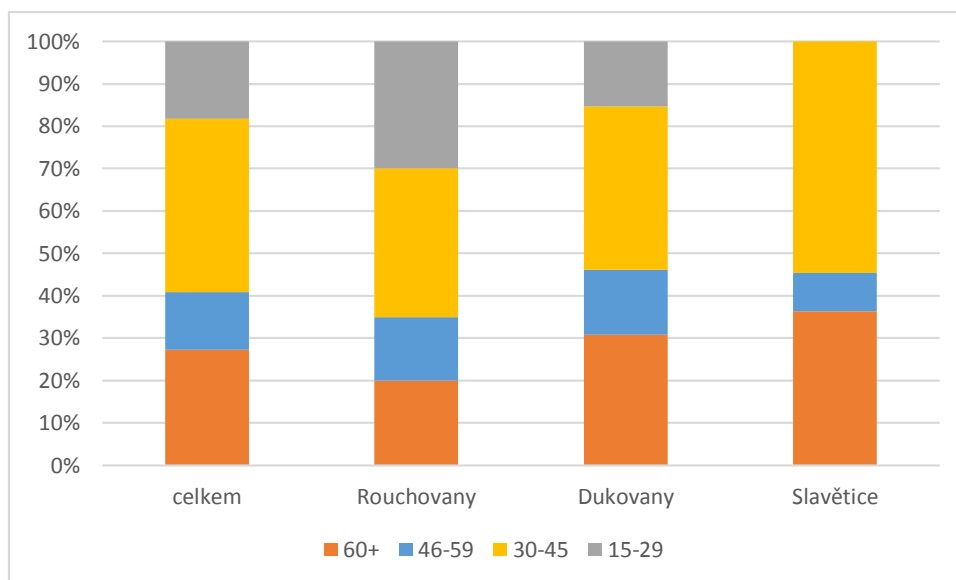
V rámci realizovaného výzkumu byl zkoumán dopad Jaderné elektrárny Dukovany¹ na kvalitu života v sousedních obcích. Konkrétně se jednalo o obce Dukovany, Rouchovany a Slavětice, nacházející se v těsné blízkosti EDU.

Díličními oblastmi, jimž se výzkum věnoval, byly občanská vybavenost, infrastruktura, bezpečnost, dopravní dostupnost, kulturní a sportovní vyžití.

Co se metodiky práce týče, prvním krokem byl desk research. Následovalo terénní šetření, jež bylo realizováno prostřednictvím polostandardizovaných dotazníků o sedmnácti otázkách, dále formou řízeného rozhovoru a v neposlední řadě prostřednictvím pozorování.

Dotazníkové šetření bylo zaměřeno převážně na subjekty ekonomicky aktivní a důchodce (viz Graf 1). Podstatné totiž bylo získat takový vzorek obyvatel, který zahrne jednak pamětníky, kteří zažili stav před výstavbou EDU a budou schopni porovnat tehdejší i dnešní situaci; tak mladší obyvatele, jako např. rodiny s dětmi, kteří mohou lépe posoudit současnou občanskou vybavenost. Bylo získáno 44 dotazníků – z toho 13 za obec Dukovany, 20 za obec Rouchovany a 11 za Slavětice.

Rozhovory byly provedeny celkem 3, v každé obci po jednom.

Graf 1 – Věková struktura respondentů
Vlastní šetření

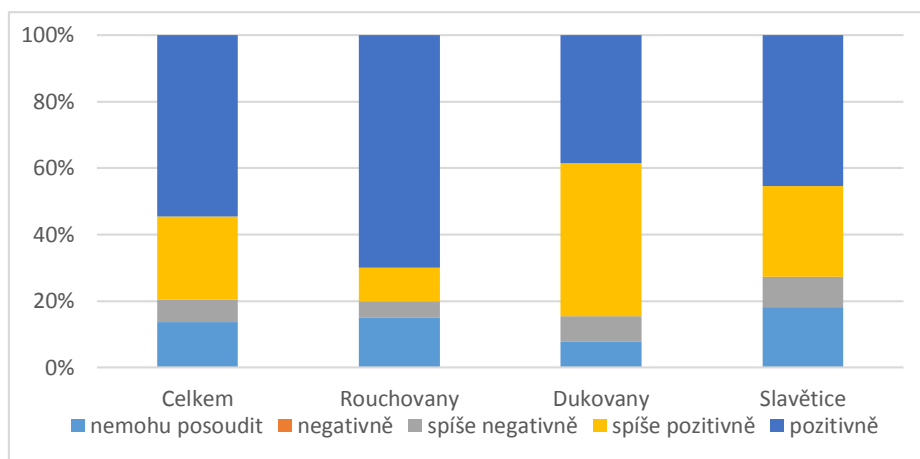
¹ dále viz. EDU

2 VÝSLEDKY TERÉNNÍHO VÝZKUMU

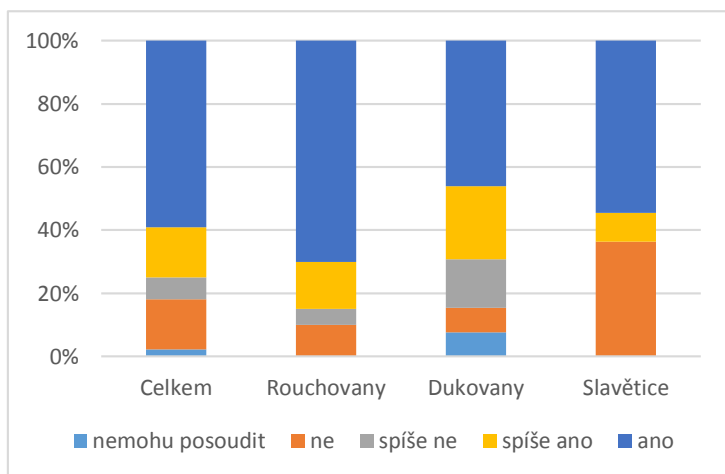
Dotaz, ohledně empirického vnímání EDU v respondentově okolí, poukázal na skutečnost, že dotázaní EDU vnímají spíše pozitivně, neboť je zdrojem pracovních příležitostí a finančních prostředků pro obce.

Také byl potvrzen spíše významný vliv EDU na obec, kdy vliv respondenti popsali především jako již zmíněné pracovní příležitosti, lepší vybavenost obcí a tok peněz do obecního rozpočtu. Pouze v obci Slavětice tvoří skoro poloviční podíl respondenti, kteří žádný významnější vliv nepocítíli.

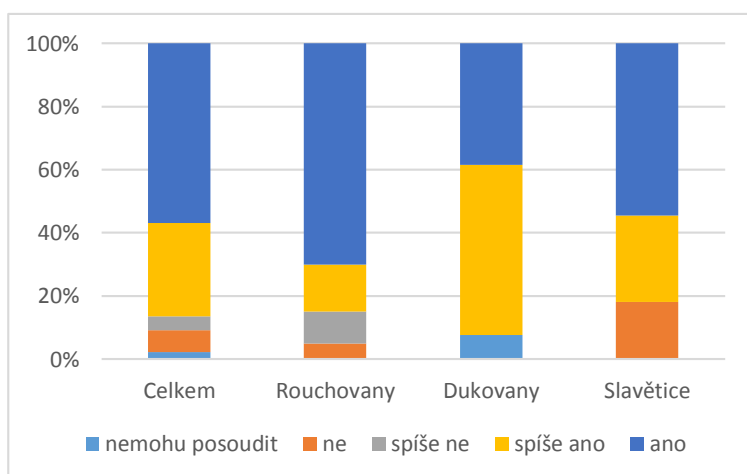
Kladné stanovisko převažovalo i v hodnocení vlivu EDU na změnu stavu místních komunikací a vybavenost obce (v procentuálním počtu 86,3%). Pouze v obci Slavětice byl zaznamenán o něco vyšší podíl odpovědí "ne", což však bylo zdůvodňováno tím, že ačkoliv silnice byly opraveny, je v obci tak velký provoz, že brzy dojde k opětovnému poničení.

Graf 2 – Hodnocení vnímání EDU dle obcí
Vlastní šetření

Graf 3 – Hodnocení vlivu EDU na život v obci
Vlastní šetření

Graf 4 – Hodnocení vlivu EDU na změnu stavu místních komunikací a vybavenost obce
Vlastní šetření

V dotazníkovém šetření byli respondenti dotazováni na kvalitu vybraných oblastí (např. občanská vybavenost, infrastruktura, dopravní dostupnost, kulturní a sportovní vyžití) ve svých domovských obcích. Zjištěné výsledky jsou vidět na Grafu 5 - 17. V Tabulce 1 je poté přehled občanské vybavenosti, zpracovaný v rámci desk research.

	Vybavenost obcí	Dukovany	Rouchovany	Slavětice
školství	Mateřská škola	1	1	-
	Základní škola - nižší stupeň (1 - 5. ročník)	1	-	-
	Základní škola - vyšší stupeň (1.-9. ročník)		1	-
sociální oblast	Domy s pečovatelskou službou	1	1	-
sport	Koupaliště a bazény	1	1	-
	Hřiště (s provozovatelem nebo správcem)	3	2	1
	Tělocvičny (vč. školních)	1	1	-
zdravotnictví	Samostatná ordinace	5	3	-
	Zařízení lékařské péče	1	-	-
kultura	Veřejná knihovna vč. poboček	1	2	1
	Stálá kina	1	1	-
	Ostatní kulturní zařízení	1	1	-

Tabulka 1 – Občanská vybavenost obcí

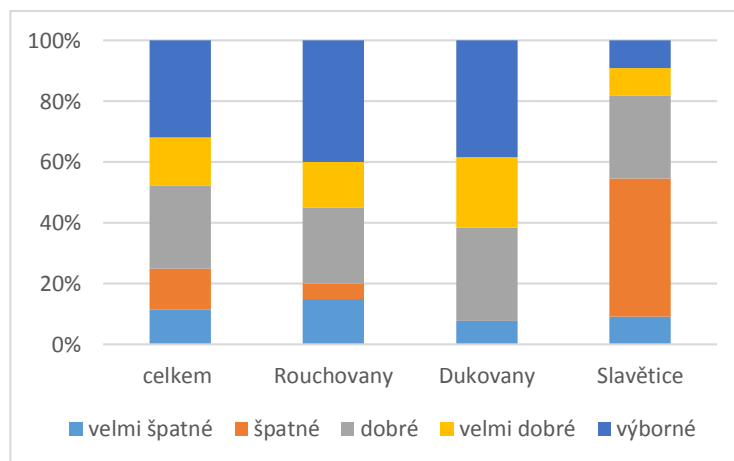
Zdroj: Obecní statistika, ČSU

Co se dostupnosti obchodu s potravinami týče, jsou nejvíce kritičtí obyvatelé obce Slavětice (viz. Graf 5); nespokojeno je zde přes 50% dotázaných. Důvodem je pouze jedna prodejna s velmi omezenou otevírací dobou (pondělí 6:30 – 11h, úterý a středa 6:30 – 15h, čtvrtek a pátek 6:30 – 12h a 13h – 16h, sobota 6:30 – 10h).

Obecně vzato obyvatelé jako nevýhody zmiňovali, že nejsou spokojeni se sortimentem, který je značně omezený a právě s otevírací dobou, která jak již bylo zmíněno, se povětšinou shoduje s dobou pracovní. Do nejbližšího supermarketu s větším výběrem musí poté dojíždět až do Moravských Budějovic či Třebíče.

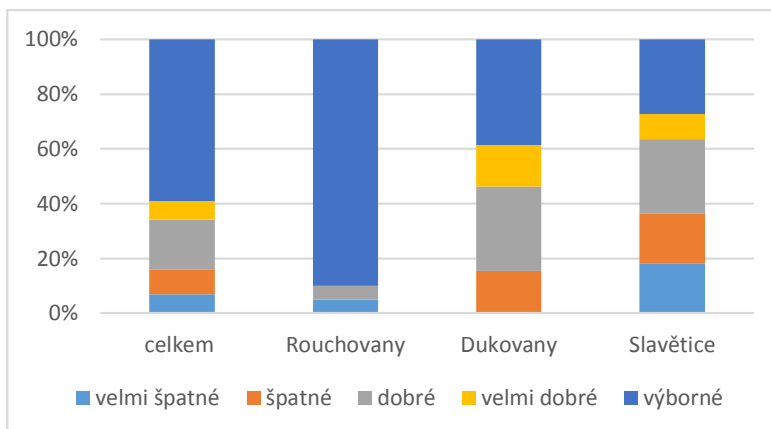
Obr. 1 – JMB Potraviny Slavětice
Vlastní foto

Graf 5 – Hodnocení dostupnosti obchodu s potravinami
Vlastní šetření

Mateřské školky se nachází pouze v obci Dukovany a Roučovany. Základní škola s nižším stupněm poté v Dukovanech, s vyšším pouze v Roučovanech. Ve Slavěticích není nic, přesto pouze 36% dotázaných hodnotí situaci jako špatnou, což může být vysvětleno faktem, že není zvykem, aby v takto malých obcích byly školky či školy, a plně jim postačuje kapacita v okolních obcích. Právě ona kapacita je poté respondenty hodnocena jako dostatečná.

Fyzický stav škol/školek a jejich vybavenost je velmi dobrá. Mají nové fasády, novou tělocvičnu i venkovní hřiště.

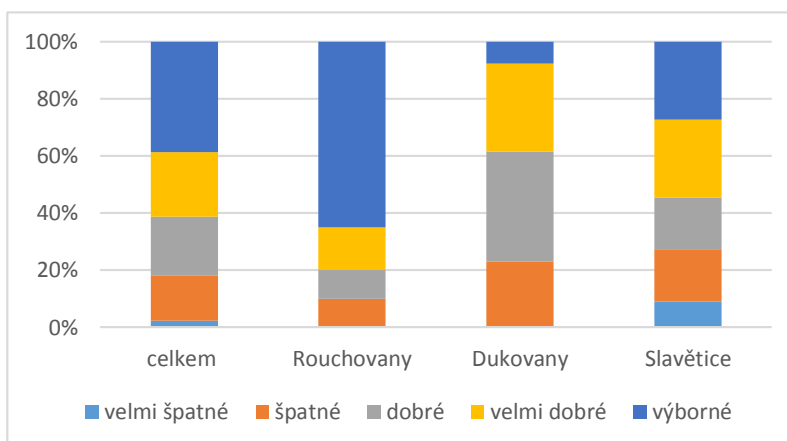
Graf 6 - Hodnocení dostupnosti mateřských a základních škol podle obcí
Vlastní šetření

Spokojenost s dostupností zdravotní péče je uspokojivá. Stížnosti se potom objevovali převážně u starších obyvatel, kteří za potřebnými službami lékařů specialistů (jako urologie, neurologie atp.) musí dojíždět do větších měst, typu Třebíče.

V obci Dukovany nalezneme jen dětského lékaře a praktického lékaře pro dospělé. V dobré dopravní dostupnosti se nicméně nachází zdravotní středisko v areálu EDU, poskytující služby praktického lékaře, zubního lékaře, gynekologa, dále rehabilitační zařízení, biochemickou laboratoř a lékárnou.

V Roučovanech se nachází ordinace praktického lékaře pro dospělé, dětského lékaře a zubaře. Nově zde, stejně jako v obci Dukovany, bude otevřena i lékárná.

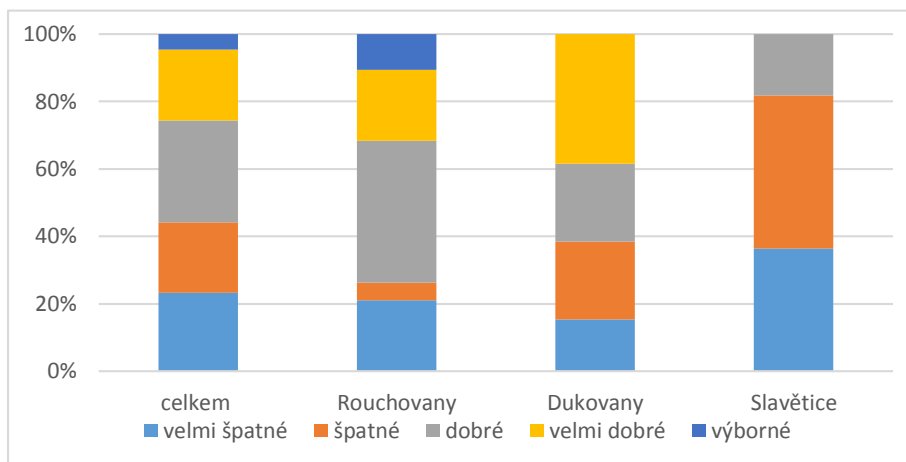
Ve Slavěticích i přes skutečnost, že v obci žádný lékař nepůsobí, převažuje ohledně dostupnosti zdravotní péče kladné hodnocení. Dalo by se to přičítat faktu, že ze Slavětic je nejlepší dopravní spojení do okolních obcí, zdravotnické služby poskytující.

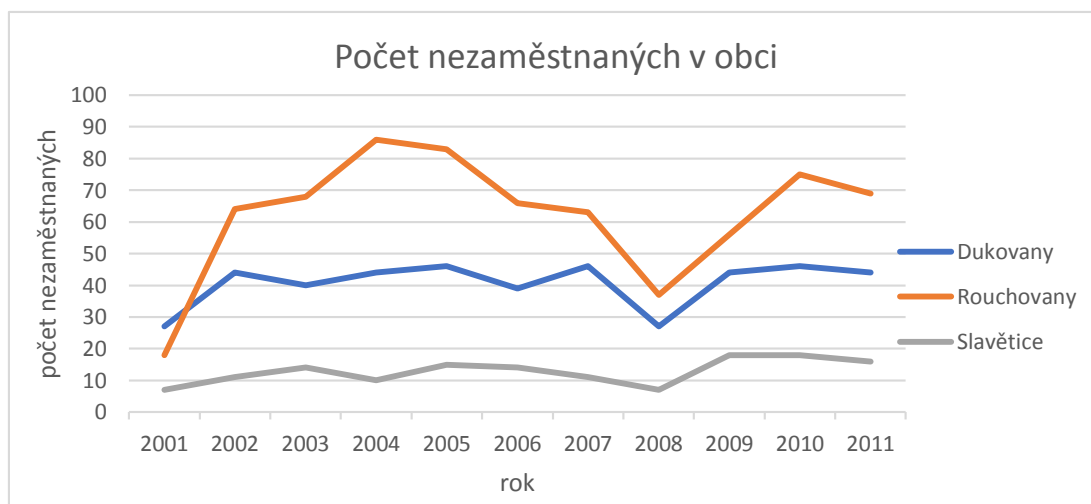
Graf 7 - Hodnocení dostupnosti zdravotní péče podle obcí
Vlastní šetření

Pracovní příležitosti byly hodnoceny nejhůře, neboť jsou v mikroregionu velmi omezené. Přestože je zde EDU, jež nabízí velký počet pracovních příležitostí, jedná se hlavně o pozice vyžadující odborné vzdělání. V okolí se poté žádný další významný zaměstnavatel nenachází.

Na míru nezaměstnanosti (viz. Graf 9), která je procentuálně v Dukovanech 14,3%, v Rouchovanech 15,2% a ve Slavěticích 13%, má negativní vliv i vzdálenost a špatné dopravní spojení do větších měst, jako jsou Moravský Krumlov, Třebíč nebo Brno.

Graf 8 - Hodnocení počtu pracovních příležitostí podle obcí
Vlastní šetření

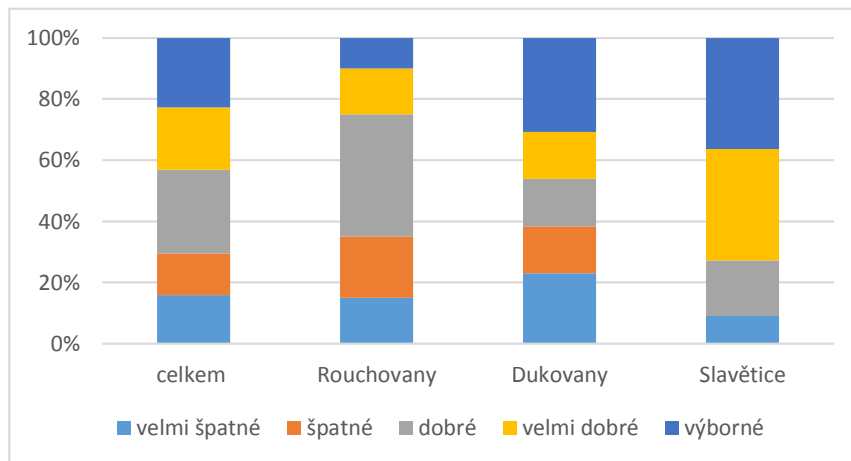
Graf 9 – Počet nezaměstnaných v obcích

Zdroj: Integrovaný portál MPSV, Statistiky nezaměstnanosti z územního hlediska
Vlastní výpočty

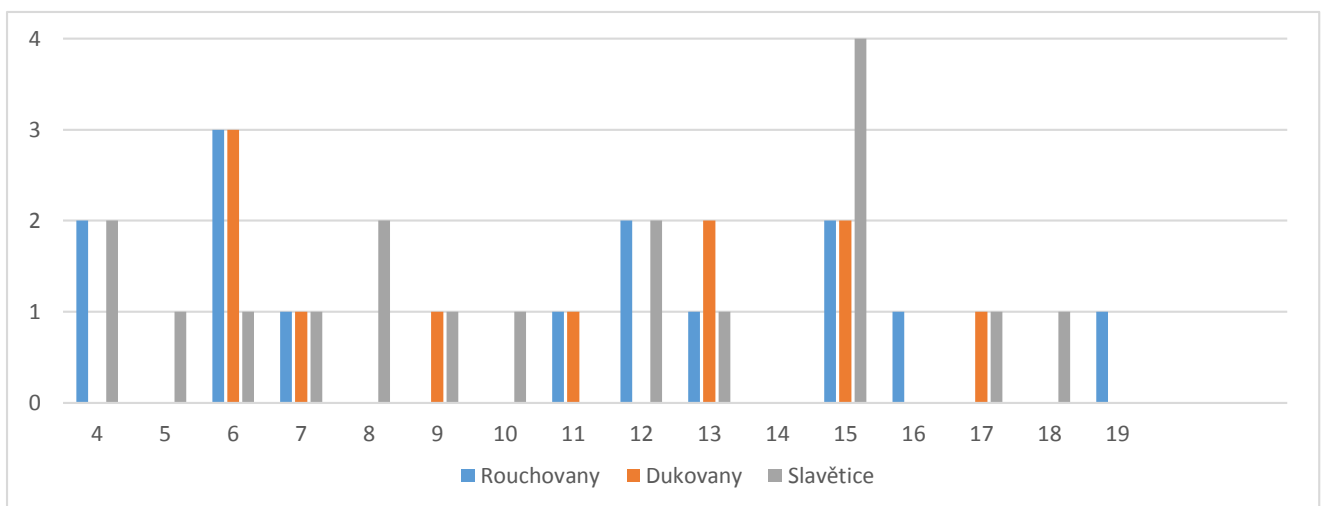
Dopravní dostupnost je druhou nejhůře hodnocenou oblastí za pracovními příležitostmi. Kupodivu tuto oblast hodnotí nejlépe obyvatelé Slavětice. Ve srovnání s ostatními totiž jede během dne ze Slavětice nejvíce autobusových linek.

Obecně vzato si obyvatelé stěžují na nedostatek spojů, to především o víkendu, a na špatné spojení do větších měst jako Třebíč a Moravské Budějovice (viz. Graf 11, 12).

Veřejná doprava je zajišťována autobusovou společností ICOM a.s. a BK BUS. Jaderná elektrárna poté zajišťuje smluvní přepravu do EDU, a zpět. Vybrané spoje mohou využívat kromě zaměstnanců i obyvatelé okolních obcí.

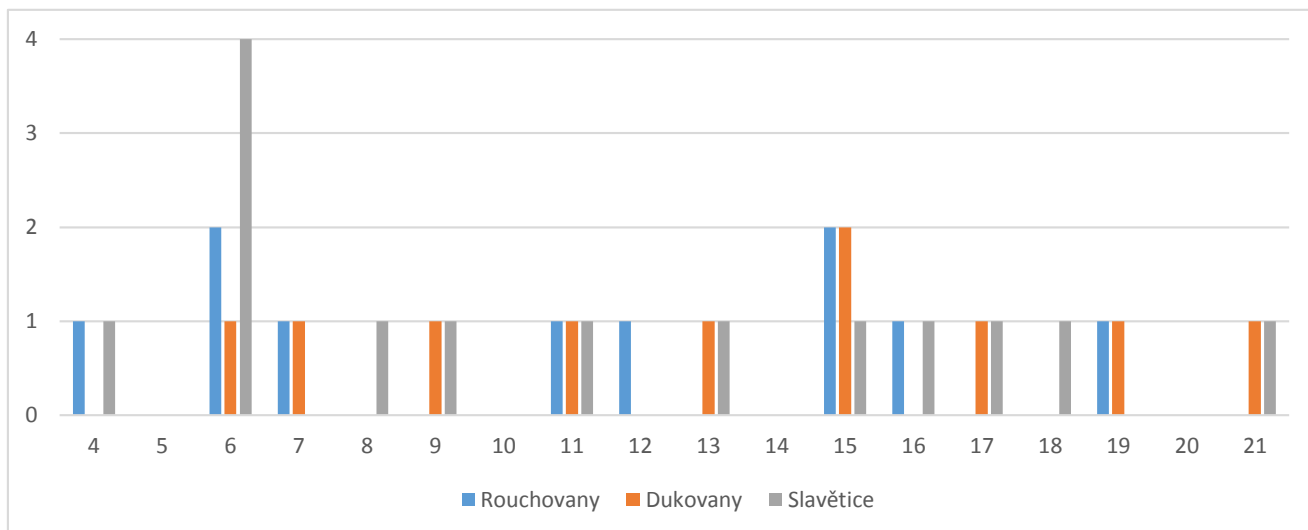
Graf 10 - Hodnocení dostupnosti veřejné dopravy podle obcí
Vlastní šetření

Graf 11 - Počet spojů z obcí do Třebíče ve všední den

Zdroj: <http://www.obecdukovany.cz/jizdni-rady/ds-5639/p1=6694> , <http://jizdnirady.idnes.cz>

Vlastní zpracování

Graf 12 - Počet spojů z obcí do Moravských Budějovic ve všední den

Zdroj: <http://www.obecdukovany.cz/jizdni-rady/ds-5639/p1=6694> , <http://jizdnirady.idnes.cz>

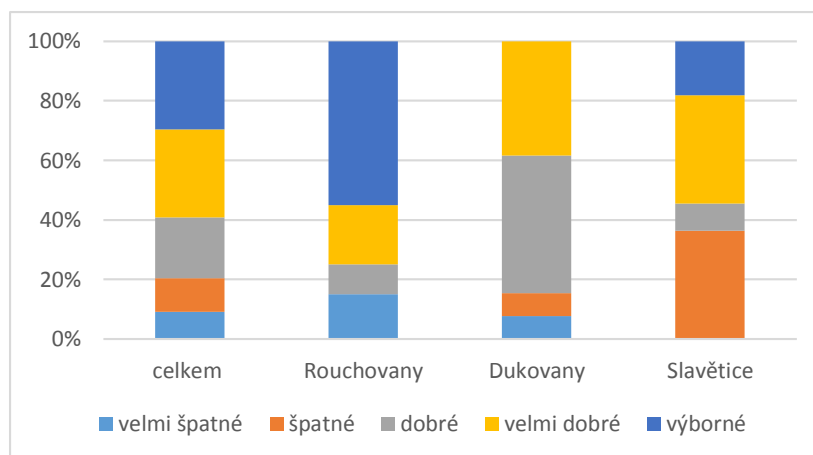
Vlastní zpracování

Dopravní i technickou infrastrukturu hodnotí obyvatelé velmi dobře. Přičemž změnu dopravní infrastruktury k lepšímu vnímají jako důsledek vlivu EDU. Co se týče technické infrastruktury, dopady nejlépe Slavětice, kde všichni dotazovaní hodnotili stav jako výborný.

Spokojenost s činností zastupitelstva je převážně dobrá. V Rouchovanech přes 50% respondentů hodnotí činnost starosty jako výbornou; potvrzením je i to, že je ve funkci již 16 let. Objevuje se však i opačný názor, kdy ho jako "velmi špatného" hodnotí přes 10% dotazovaných.

V Dukovanech jsou s hodnocením umírněnější a asi 85 % dotázaných hodnotí činnost starosty dobře až velmi dobře.

Nejvíce nespokojeni jsou opět lidé ve Slaveticích, kde je se zastupitelstvem nespokojeno asi 35% dotázaných. Tato situace může být způsobena trvajícím úpadkem obce.

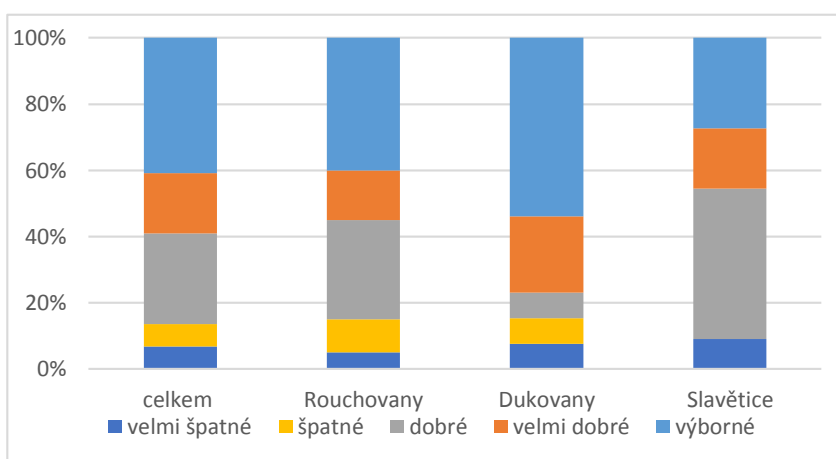
Graf 13 - Spokojenost s obecním zastupitelstvem podle obcí

Vlastní šetření

S kulturním vyžitím jsou respondenti vesměs spokojeni, a to jak mladší, tak i starší obyvatelé. V obcích působí spolky jako hasiči, fotbalisté, Sokol a další, kteří se podílejí na pořádání kulturních akcí. Ve všech třech obcích funguje knihovna či například koupaliště, v Dukovanech a Rouchovanech se nachází ještě kino a kulturní dům.

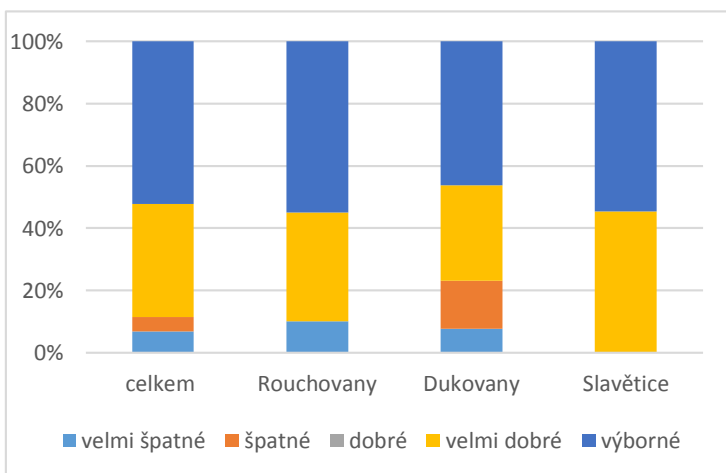
Obr. 2 – Fotbalové hřiště Rouchovany
Vlastní foto

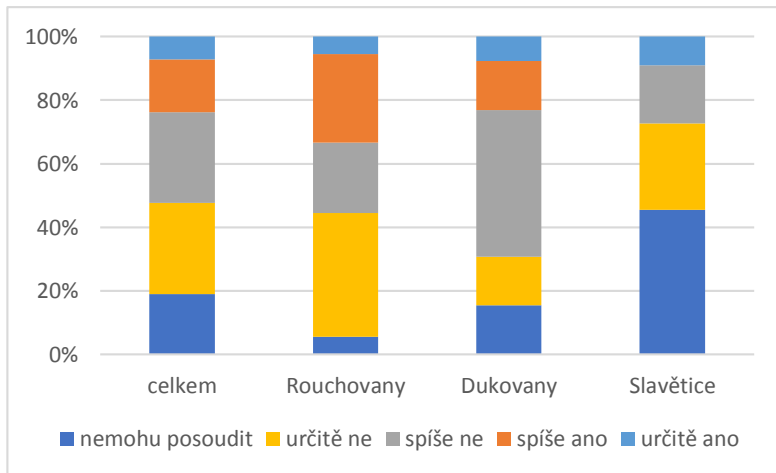
Graf 14 – Hodnocení kulturního a sportovního vyžití podle obcí
Vlastní šetření

Životní prostředí respondenti hodnotí výborně až velmi dobře (viz Graf 15). V okolí se nachází vodní nádrž Dalešice a Mohelno, a také mnoho Národních přírodních památek či Národních přírodních rezervací.

Většina respondentů nemá ani pocit, že by EDU negativně ovlivňovala životní prostředí mikroregionu (viz Graf 16). Atomové elektrárny jsou obecně považovány za relativně čistší zdroj energie, což potvrzují i odpovědi respondentů. Lze tedy usuzovat, že žádné výrazné negativní dopady v okolí nejsou sledovány.

Graf 15 – Hodnocení kvality životního prostředí
Vlastní šetření

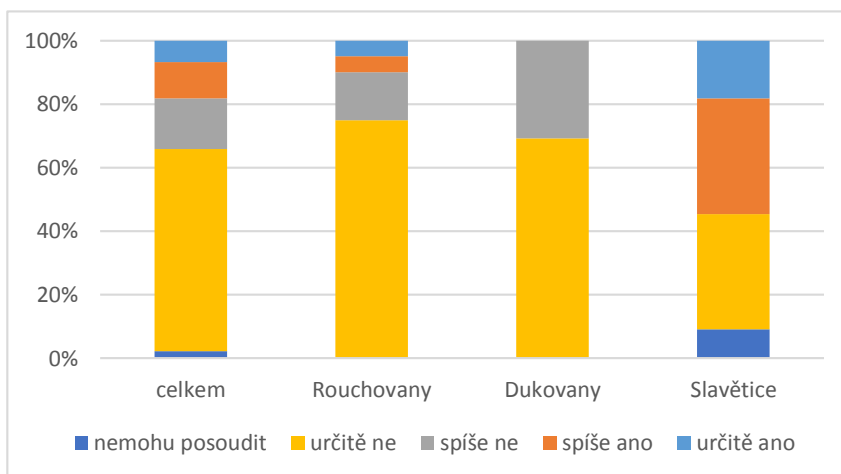

Graf 16 – Hodnocení negativního vlivu EDU na ŽP
Vlastní šetření

Až překvapivě pozitivně se respondenti vyjadřují ohledně narušení obrazu krajiny elektrárnou. Většina v dotazníku uvedla, že EDU obraz krajiny nenarušuje. To může být způsobeno silou zvyku, tedy že už místní obyvatelé přítomnost EDU jako zásah do krajiny nepocítují. Výjimkou je obec Slavětice, kde převažuje spíše negativní názor, nicméně to není výrazná převaha.

Obr. 3, 4 – EDU
Vlastní foto

Graf 17 – Hodnocení EDU jako vizuálního narušitele obrazu krajiny
Vlastní šetření

3 ZÁVĚR

Z výzkumu tedy vyplývá, že respondenti jsou ať již ve své obci, či v okolí svého bydliště spokojeni. EDU samotnou pak vnímají převážně pozitivně, neboť dle nich přispívá k celkovému rozvoji lokality, přináší zisk obci (daň z nemovitosti či rámcová smlouva s ČEZ a.s.) a především představuje nové pracovní příležitosti (jak přímo v EDU, tak v subdodavatelských firmách spojených s EDU).

Z jednotlivých obcí vliv EDU hodnotí nejhůře obyvatelé Slavětic. Z rozhovoru s tamním starostou Drexlerem je patrné, že EDU ovlivňovala chod obce již od začátku. Hlavní vliv měla na odchod obyvatel, což se projevuje i v současnosti a omezuje to možný rozvoj. Hlavním negativním projevem blízkosti EDU je pro Slavětice frekventovaná doprava osobních automobilů a autobusů přes obec, z důvodu dosud chybějícího obchvatu.

Obyvatelé třech zkoumaných obcí nemají pocit, že by EDU negativně ovlivňovala jejich okolní životní prostředí, naopak míní, že EDU vyrábí čistou energii. Bezprostřední nebezpečí taktéž ve valné většině nevnímají.

Stručně zhodnoceno, EDU má potenciál dále pozitivně ovlivňovat rozvoj obce, a kdyby v této oblasti elektrárna nebyla, úroveň obcí i mikroregionu by byla mnohem horší.

4 PŘÍLOHY

4.1 Rozhovor – přepis

Jan Drexler – starosta obce Slavětice

Názor na JED

Můj názor je výbornej. Zaměstnává hromadu lidí a bez toho bychom na tom byli asi špatně. Za jedno to obci přináší nějaké peníze od ČEZu, takže kladnej stoprocentně.

Zhoršená kvalita dopravy

U nás má vliv na kvalitu dopravy, protože tady jezdí takových aut, že je to katastrofa. Tady děti ráno nemůžou přejít ani přes silnici. Musíme ji tady dělat semafor za milion, protože ráno ti šoféři absolutně nezastaví. To není jako ve městě, okamžitě hamst a tady dokud mu tam nevlezou, tak nezastaví. Jezdí hodně autobusů i osobáků, protože pravděpodobně ty z atomky jsou dobře placený. To je tisíce aut, vždyť tam budou rozšiřovat i parkoviště. Budeme dělat 1 semafor právě tam u těch autobusových zastávek, protože tam je to opravdu nebezpečné, když jedou děti do školy. Tedy jestli ještě dostaneme dotace.

Daně z JED

Z atomky nemáme daně, protože tady je ten problém, že my máme rozvodnu na 25 ha a ty jsou osvobozený od daně. Takže na rozvodně nemáme ani korunu. A pokud se bude atomka rozšiřovat, tak to stejně bude končit na hranicích Slavětic. Zase z toho nic nebudeme mít. A když jsme tu rozvodnu urgovali, tak nám řekli, tak my vám zdražíme elektřinu...asi málo vydělávaj.

Finance z JED

Tak pro mě největší přínos je, že já jsem tam měl zaměstnanou celou rodinu, teď tam mám 3 dcery a zetě. Dcera dělá sekretářku u ředitele a zeť pracuje jako u dodavatelů. A pro obec to má přínos ve formě finančních příspěvků. My máme smlouvy s ČEZem, takže my máme každě rok ta pětka kolem elektrárny 15 mil. ročně a dělíme se. Je to rámcová smlouva s ČEZem. Nám to dělá 2,5 mil a rozpočet máme 5 mil.

Odchod obyvatel

My jsme nejmenší vesnice tady z okolí, protože když se začala stavět ta jaderná elektrárna, tak tady byl stop stav, tady se nesmělo stavět. Takže to povolili až v roce 2000 a ta generace je pryč. Totiž jak tu byli ty ruský atomky, tak měli velkej bezpečnostní okruh, a jak se plánovalo, že by se rozšiřovalo, tak by šly Slavětice pryč. Dneska už mají jinou koncepci, složení a technologii, takže i když se bude stavět, tak tam je kilometrový ochranný pásmo a to skončí u Slavětic. Slavětice tím utrpěly, protože tady se nesmělo stavět. A teď už tady málokdo bude stavět, protože je to blízko elektrárny a za druhé tu nemáme ani školu ani školku, protože se nestavělo, takže ty lidi jsou pryč a my nemáme děti. Jsou přestárlý ty Slavětice. Máme 235 obyvatel, bejvalo tady 450. Jenže tady je to v každým baráku 1 – 2 důchodci. Jsou tady asi 4 baráky, co byli chalupáři a zůstali tady a ty dojíždí do Brna do práce, protože je tu levnější bydlení než v Brně. Kdyby tu nebyla jaderná elektrárna, tak už tu není nic. Já nevím, kolik je tam zaměstnaných lidí odtud, 10 – 15, protože tady žádněj inženýr nevyroste, tady ta generace chybí, jsou tu třicátníci, čtyřicátníci. V obci je jeden zemědělec, kterej si to dneska dělá všechno sám. Dřív tady bylo JZD, kde bylo 30 lidí zaměstnaných.

Vliv financí od Čezu na rozvoj obce

Negativní dopad je tady ta doprava, ještě dělaj objížďku, nákladáky a všechno jezdí tady. Obchvat je tady v plánu, ale víte jak je to dneska se slibama. Kdyby se měla rozšiřovat elektrárna, tak nám tady slíbili obchvat. Máme to i v územním plánu, ale peníze na něj potom musí dát ČEZ. ČEZ když chce, aby to tu bylo, tak to zaplatí. V běžném životě mě ovlivňuje hlavně doprava, jinak ne. My tady máme vymezených asi 20 ha, co slíbila atomka, že tam postaví domky, to máme v územním plánu. Ale 1 rok to slíbí a za 2 roky to už neplatí. Mělo to být pro zaměstnance, že by to měli blízko, tím pádem by tu byla škola, školka. Tady to bejvalo všechno. Ale jinak ... ještě po revoluci tu byla škola a školka, ale to všechno padlo. Od ČEZu tu bylo financovaný hřiště, to je z těch peněz, co dostáváme. Takže teď k tomu stavíme i sportovní klub. Já jsem ale původně chtěl, aby tam pečovatelský dům, jenže pak mi to zastupitelstvo shodilo. Jednou za rok tady hraje malou kopanou, tak do té doby to musí být postavený. Máme tu jen hasiče, jinak tu nic jiného není. Ta vesnice je taková na vymření no. Ostatní obce mají ty daně no, který my nemáme. Když od nich chceme nějaké peníze, tak píšeme furt žádosti, tak nám pak daj třeba půl milionu, ale trvá to dlouho. V 90. letech jsme tu museli dělat kabelovou televizi, protože přes tu rozvodnu tu nebyl signál, tak jsme se s nima boxovali 2 roky, aby nám to zaplatili. Rozvodna je ČEZu a E.on to spravuje. Ta rozvodna se dělala už na vodní elektrárnu. Teď se čím dál víc rozšiřuje a vykupují se pozemky. My tam máme jen cesty a jako obec proti rozšíření nic neuděláme. Máme s nima smlouvu o spolupráci, a když se budeme zdráhat, tak nám řeknou, my vám nic nedáme. Ale oni ty pozemky vykupujou třeba za 125 korun. Oni vykupujou dobře ty pozemky, ty lidi na tom netratí.

5 ZDROJE

Cope, M. (2005): Coding transcripts and diaries. In: Clifford, N. French, S. and Valentine, G. (eds.): *Key Methods in Geography*, s. 445-459.

Hendl, J. (2005): Kvantitativní, kvalitativní a smíšený výzkum. In: *Kvalitativní výzkum. Základní metody a aplikace*, s. 45-63.

Mc Guirk, P.M. and O'Neill, P. (2005): Using questionnaires in qualitative human geography. In: Hay, I. (ed.) *Qualitative Research Methods in Human Geography*, s. 147-162.

Valentine, G. (1997): Tell me about...: using interviews as a research methodology. In: Flowerdew, R. and Martin, D. (eds.): *Methods in Human Geography: a guide for students doing research projects*, s. 110-126.

5.1 Internetové zdroje

Dopravní spojení

Dostupné online: <http://www.obecdukovany.cz/jizdni-rady/ds-5639/p1=6694>
<http://jizdnirady.idnes.cz>

Informace o obci Dukovany

Dostupné online: <http://www.obecdukovany.cz/>

Informace o obci Rouchovany

Dostupné online: <http://www.obecdukovany.cz/>

Informace o obci Slavětice

Dostupné online: <http://www.slavetice.eu/>

Integrovaný portál MPSV, Statistiky nezaměstnanosti z územního hlediska

Dostupné online: <https://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/uzem>

Český statistický úřad, veřejná databáze

Dostupné online: http://vdb.czso.cz/vdbvo/maklist.jsp?kapitola_id=700&